

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
для для здобувачів вищої освіти
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 053 Психологія
освітньої програми Психологія**

Ужгород - 2020

Методичні вказівки з переддипломної практики для для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми Психологія./ Михайлишин У.Б., Шелевер О.В. Ужгород, 2020. 27 с.

Методичні вказівки з переддипломної практики для для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми Психологія підготовлені відповідно до Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту»; Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом МОН України №93 від 8 квітня 1993 року, зі змінами і доповненнями внесеними наказом МОН України № 351 від 20 грудня 1994 року, Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет», затверджене Вченою радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Протокол № 9 від 22.12.2020 року) та уведене в дію наказом ректора № 61/01-04 від 24.12.2020 року, Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», наказ ректора ДВНЗ «УжНУ» № 388/01-17 від 24 лютого 2017 року.

Методичні вказівки знайомлять із змістом матеріалів, які включають вступ, цілі та завдання практики, змістовим наповненням практики, зокрема - описом індивідуальних завдань, заняттями та екскурсіями під час практики, навчальними посібниками, методичними рекомендаціями, а також вказівками щодо організації практики, форм та методів контролю, вимог до звітних документів та порядку проведення підсумків практики.

Запропоновано список літератури, який необхідно вивчити студентам для того, щоб вони могли виконати програму практики.

Методичні вказівки доповнені додатками, які допоможуть студентам при підготовці та написанні звітної документації практики.

Рецензенти:

Балецька Людмила Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Смук Оксана Тарасівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Рекомендовано до друку:

Вченою Радою факультету суспільних наук УжНУ
(протокол № 3 від 10 листопада 2020 року)
Кафедрою психології факультету суспільних наук УжНУ
(протокол № 3 від 29 жовтня 2020 року)

ЗМІСТ

1. ВСТУП	4
2. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ.....	5
3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ.....	7
3.1. Індивідуальні завдання	7
3.2. Заняття та екскурсії під час практики.....	9
3.3. Навчальні посібники	9
3.4. Організація проведення практики	10
4. КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ	11
5. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	16
6. ВИМОГИ ДО ЗВІТНИХ ДОКУМЕНТІВ	17
7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	19
8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	22
9. ДОДАТКИ	24

ВСТУП

Переддипломна практика студентів вищих навчальних закладів освіти України є складовою частиною процесу підготовки магістрів, обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття відповідного кваліфікаційного рівня. Вона проводиться з метою придбання, закріплення і вдосконалення одержаних студентами теоретичних знань, формування у них професійних умінь та навичок для виконання майбутніх функціональних обов'язків, виховання потреби систематичного поновлювання своїх знань та творчого застосування їх у практичній діяльності і організовується та проводиться відповідно до навчальних планів і програм ВЗО і згідно з нормативними актами Міністерства освіти України.

Переддипломна практика студентів спеціальності 053 Психологія є невіддільною складовою освітньо-професійної підготовки магістрів, основне завдання якої — закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, формування у майбутнього психолога професійного вміння приймати самостійні рішення в певних соціальних умовах, оволодіння студентами сучасними методами, формами організації своєї діяльності.

У період практики закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості майбутнього фахівця з психології за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Переддипломна практика студентів-психологів проводиться на сучасних підприємствах, у навчальних закладах усіх рівнів, у центрах психологічної допомоги, науково-дослідних інститутах з психологічним напрямом, у психодіагностичних центрах, центрах психологічної реабілітації, центрах зайнятості, центрах профорієнтації, комерційних організаціях та в інших установах, де є психологічна служба, психологічна лабораторія або кабінет психолога.

Програма практики для студентів спеціальності 053 Психологія Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» визначає порядок організації та проходження практики студентів на різноманітних базах.

Методичні вказівки з переддипломної практики для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми Психологія підготовлені відповідно до Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту»; Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом МОН України №93 від 8 квітня 1993 року, зі змінами і доповненнями внесеними наказом МОН України № 351 від 20 грудня 1994 року, Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет», затверджене Вченою радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Протокол № 9 від 22.12.2020 року) та уведене в дію наказом ректора № 61/01-04 від 24.12.2020 року, Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», наказ ректора ДВНЗ «УжНУ» № 388/01-17 від 24 лютого 2017 року.

Практика є завершальним етапом підготовки майбутніх фахівців для здобуття освітнього рівня «магістр» згідно галузі знань та спеціальності навчання і проводиться після опанування теоретичної частини, та перед складанням державних іспитів чи виконанням дипломної роботи (проекту).

Вона проводиться з метою підготовки майбутніх спеціалістів до самостійного виконання службових обов'язків.

Проходження практики покликане максимально прискорити ознайомлення студентів з роботою професійного психолога.

У ході практики керівниками практики від ВНЗ та баз практики всебічно вивчаються ділові, моральні й особисті якості студентів для вирішення питань щодо здатності майбутнього фахівця виконувати функціональні обов'язки на відповідних посадах.

Зазначена інформація відображається у відповідному документі (характеристиці).

2. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Загальна мета переддипломної практики — удосконалити професійні вміння та навички на основі ознайомлення з практичною діяльністю та науково - дослідницькою роботою психолога у відповідних установах та організаціях.

Завдання практики:

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін;
 - формування професійної ідентифікації майбутніх психологів, їхньої професійної самосвідомості;
 - формування вмінь і навичок для реалізації психодіагностичної, профілактичної, розвивальної та психокорекційної функцій психолога;
- формування та закріплення вмінь складати програму дій на основі самостійно сформульованих гіпотез;
- вивчення технології проведення дослідження.

Відповідно до специфіки бази практики для практикантів передбачено різні види та класи завдань професійної діяльності, види умінь і рівні їх сформованості, які представлені у Галузевому стандарті вищої освіти для спеціальності " Психологія". До типових завдань діяльності психолога належать:

- професійні;
- соціально-виробничі;
- соціально-побутові.

Специфіка діяльності конкретної бази практики вимагає від студентів-практикантів сумлінного виконання відповідних завдань.

Проходження практики в науково-дослідних інститутах потребує від студентів виконання таких завдань:

1. Застосовувати загальнотеоретичні та прикладні знання при розробці конкретних проектів з психологічної проблематики
2. Використовувати психологічні підходи для організації конкретних психологічних досліджень
3. Здійснювати психологічну експертизу та оцінювання
4. Представити результати практичної роботи у наукових звітах
5. Застосовувати математико-статистичні методи для репрезентації результатів науково-практичних розробок
6. Планувати проведення науково-практичного дослідження

7. Застосовувати необхідні методи для реалізації поставленого завдання
Використовувати відповідні кількісно-якісні методи емпіричного аналізу отриманих даних
8. Інтерпретувати отримані результати відповідно до поставлених завдань
Застосовувати комп'ютерні технології
9. Визначати репрезентативність отриманих даних відповідно до математико- статистичних методів обробки
10. Брати участь у формуванні висновків і рекомендацій

Проходження практики у середніх, спеціальних і вищих навчальних закладах передбачає реалізацію таких завдань:

1. Аналізувати психологічні складові навчально-виховного процесу у середній і вищій школах
2. Проводити психологічний аналіз засобів психологічного впливу та видів комунікації
3. Проводити психологічний аналіз розвитку психічних процесів і властивостей особистості учня з урахуванням віку
4. Забезпечувати психопрофілактичну та профорієнтаційну роботу серед населення
5. Аналізувати актуальні проблеми зайнятості з урахуванням психологічної специфіки
6. Проводити конкретну методичну роботу у сфері профорієнтації на етапі професійного визначення
7. Здійснювати психопрофілактичну роботу з проблемними особами підліткового та юнацького віку, у "групах ризику", безпритульних
8. Забезпечувати та здійснювати навчально-виховну роботу у середній і вищій школах, спеціальних закладах та установах
9. Розробляти психологічні засоби формування та розвитку особистості, методичного забезпечення виховного процесу
10. Впроваджувати новітні психолого-педагогічні методи для забезпечення ефективного спілкування та психологічного впливу
11. Визначати основні види проблемних ситуацій, що виникають у сім'ї, шляхи їх розв'язання
12. Надавати відповідну психологічну допомогу вихованцям спеціалізованих закладів та установ
13. Проектувати зміст і напрями індивідуального розвитку клієнта та складання на цій основі життєвих планів

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

При проходженні практики студенти повинні продемонструвати навички та знання з курсів: "Іноземна мова за професійним спрямуванням", "Психологія вищої школи", "Педагогіка вищої школи", "Методика та організація наукових досліджень", "Теоретико-методологічні проблеми психології", "Інноваційні тренінгові технології", "Психологія злочинного світу", "Методика викладання психологічних дисциплін у ВНЗ та педмайстерність", "Організація діяльності психологічних служб", отриманих в процесі навчання. Проходити навчальну практику студенти будуть на базі Закарпатської області та інших регіонів України.

В результаті проходження практики студенти повинні **уміти**:

- класифікувати та розрізняти психологічні явища та процеси;
- впевнено характеризувати людину з точки зору її психічних процесів та станів;
- володіти методиками дослідження особистості;
- збирати та обробляти емпіричний матеріал, застосовувати психологічні методики з метою вивчення особистості;
- досліджувати психологічні стани особистості;
- враховувати психологічні особливості людини в процесі відбору кандидатів на роботу, навчання та професійній діяльності, в реальних умовах спілкування та взаємодії;
- аналізувати методи виховної роботи з персоналом;
- досліджувати, попереджувати та розв'язувати конфліктні ситуації в колективі;
- володіти техніками психокорекційної роботи;
- проводити заходи з психологічного консультування персоналу.

У процесі проходження практики практикант заповнює щоденник практики та пише на його основі звіт, в якому відображає також набуті ним навички та вміння щодо дослідницької роботи, зокрема її поетапного планування, організації робочого часу, інформаційного пошуку, методик дослідження, аналізу категоріальних даних тощо.

Разом з тим, практиканти мають можливість здійснювати індивідуальну дослідницьку роботу та підбір фактичного матеріалу для дипломної роботи, а саме:

- укладати картотеки з питань вибраної теми, оформлювати бібліографію;
- аналізувати наукову літературу, статті, монографії з обраної проблеми тощо;
- проводити відповідне емпіричне дослідження, що передбачено планом дипломної роботи.

Організація та проведення практики здійснюється відповідно до навчальних планів і програм Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» та згідно нормативних актів Міністерства освіти і науки України.

3.1. Індивідуальні завдання

Для формування зазначених вище вмінь та досягнення мети у процесі проходження практики необхідно вирішувати наступні завдання:

I. Провести емпіричне дослідження, що передбачено планом магістерської роботи, зокрема:

1. Підібрати адекватні темі дипломної роботи методики дослідження .
2. Підготувати методики дослідження до роботи.
3. Підібрати репрезентативну вибірку для проведення досліджень.
4. На основі проведеного психологічного дослідження та опрацьованого емпіричного матеріалу провести математико-статистичний аналіз отриманих даних.
5. Провести якісний аналіз отриманих даних.
6. Дати психологічну інтерпретацію результатам дослідження.

II. Скласти корекційно-розвивальну програму у відповідності до мети емпіричного дослідження, вікової норми і вибірки досліджуваних. Вона передбачає:

1. Чітке формулювання цілей.
2. Визначення кола завдань, які конкретизують цілі роботи.
3. Визначення форм роботи.
4. Підбір методик і технік корекційної роботи.
5. Визначення часу, необхідного для реалізації програми.
6. Визначення тривалості кожного корекційного заняття.
7. Розробка програми і визначення змісту корекційних занять.

III. Написати наукову статтю, в якій представлені теоретичні результати дипломного магістерського дослідження та подати матеріали в редакцію студентського наукового вісника «Соціально-політичні студії» факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Оцінювання переддипломної практики

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
I.	Виконання індивідуальних завдань	
1.	<i>Проведення емпіричного дослідження</i>	
1.1.	Підбір адекватних темі магістерської роботи методик дослідження	5
1.2.	Підготовка методик дослідження до роботи	2
1.3.	Підбір репрезентативної вибірки для проведення дослідження	3
1.4.	Проведення математико-статистичного аналізу отриманих даних	20
1.5.	Якісний та кількісний аналіз отриманих даних	15
2.	<i>Корекційна робота</i>	
2.1.	Складання корекційно-розвивальної програми	20
II.	Щоденник переддипломної практики	5
III.	Звіт про виконання роботи	10
IV.	Написання наукової статті	20
	Разом	100

Під час проходження практики студенти повинні оволодіти наступними навичками:

- знати користуватися психодіагностичними методиками;

- проводити обробку зібраних даних, їх інтерпретацію та складати психологічні характеристики на суб'єктів психодіагностичного обстеження;
- заповнювати карти психологічного супроводження, журнали та інші документи.
- проводити психопрофілактичну та психокорекційну роботу;
- працювати з комп'ютерними базами психологічних і психодіагностичних методик;
- проводити експрес-діагностику та психологічні консультації з працівниками;
- брати участь у організації і проведенні роботи з працівниками, віднесеними до групи посиленої психологічної уваги.

3.2. Заняття та екскурсії під час практики

Під час практики студенти проводять різноманітні заняття з працівниками бази практики. Ці заняття можуть носити пізнавальний, корекційний та розважальний характер.

Пізнавальні заняття можуть мати форму публічної лекції, бесіди, дискусії, диспуту тощо. Орієнтовна тематика наступна: „Шляхи виходу з конфліктних ситуацій”, „Міжособистісні стосунки: індивідуальний підхід”, „Невербальні способи комунікації” тощо.

Корекційні заняття проводяться за бажанням клієнтів і можуть охоплювати найрізноманітніші сфери психіки: пізнавальну, емоційну, вольову. Вони проводяться у вигляді психологічних тренінгів. Наприклад: „Як здобути друзів”, „Як стримувати свої почуття”, „Тренінг партнерського спілкування” тощо.

Розважальні заняття - це різноманітні вечори, дискотеки, КВК тощо. Якщо студенти запланували екскурсії під час практики, вони обов'язково повинні про це поінформувати адміністрацію закладу і отримати на це дозвіл.

3.3. Навчальні посібники

Для ефективного проведення практики студенти можуть користуватися наступною навчальною літературою:

1. Андрійчук І.П. Математична статистика для психологів: навчально-методичний посібник / І.П.Андрійчук. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2011.– 132 с.
2. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика / Л.Ф. Бурлачук. – Спб.: Питер, 2006. – 351 с.
3. Галян О.І. Експериментальна психологія: навчальний посібник / О.І. Галян, І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2012. – 400 с.
4. Корольчук М.С. Психодіагностика: навч. посіб для вузів / М.С. Корольчук, В.І. Осьодло. – К.: Ельга Ніка-Центр. – 2004. –400 с.
5. Корміло О.М. Основи науково-психологічних досліджень: навчально-методичний посібник / О.М. Корміло. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2012. – 234с.
6. Максименко С. Д. Практикум із групової психокорекції: підручник / С.Д. Максименко, О.О. Прокоф'єва, Я.В. Цехмістер, О.В. Кочкурова. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2015.– 752 с.
7. Немеш О. М. Інтернет-технології в психологічній практиці: посібник / О.М. Немеш. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2014. – 256 с.

8. Строяновська О. В. Психологічна служба в системі освіти: практикум з навчального курсу для практичних психологів: навч. посіб. / О.В. Строяновська. – К. : Каравела, 2010.– 176 с.
9. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології: навч. посібник / Л.Г. Терлецька. – 2-е видання. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2017. – 128 с.
10. Терлецька Л. Г. Тілесно-орієнтований тренінг : навч. посібник / Л.Г. Терлецька. – Вид. 2-ге. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2017. – 104 с.

3.4. Організація проведення практики

У перший день переддипломної практики студенти прибувають на місце проходження практики, де їх зустрічає керівник та знайомить з базою практики. Упродовж наступних одного-двох днів студенти складають календарний план роботи, у якому повинні бути детально (по датах та годинах) описані всі види роботи студента під час проходження практики. У графіку відвідування зазначається дата, години та місце знаходження практиканта на базі практики. Один примірник графіка подається керівникові практики від кафедри психології для контролю.

Упродовж всієї практики студенти ведуть щоденник спостережень, у якому занотують результати спостережень за досліджуваними, свої враження про роботу психолога, зауваження щодо ходу практики тощо. Щоденник ведеться у довільній формі. Його має право оглянути лише керівник практики від кафедри психології.

Збираючи емпіричний матеріал, студенти демонструють свої вміння добирати адекватні методики дослідження, користуватися ними, опрацьовувати отримані дані та інтерпретувати їх. Підбір методик дослідження обов'язково узгоджується з керівником практики від кафедри психології. Опрацьований емпіричний матеріал повинен бути представлений у вигляді таблиць, придатних для подальшого математико-статистичного опрацювання, яке повинно включати порівняльний та кореляційний аналіз. Крім кількісного аналізу студенти-практиканти повинні представити також якісний аналіз отриманих даних та їх психологічну інтерпретацію.

Ефективність психокорекційного процесу в значній мірі залежить від вміння психолога складати психокорекційну програму. При цьому необхідно врахувати наступні методичні вимоги: чітко сформулювати основні цілі психокорекційної роботи; виділити коло задач, які повинні конкретизувати основну мету; визначити зміст корекційних занять з урахуванням структури дефекту та індивідуально-психологічних особливостей досліджуваного, розвитку провідного виду діяльності, визначити форму роботи (групова, індивідуальна), підібрати відповідні методи і техніки з урахуванням вікових, інтелектуальних можливостей досліджуваного, розробити методи аналізу оцінки ефективності психокорекційного процесу.

4. КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Організацію проведення практики студентів, контроль за її проходженням здійснюють ректорат ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кафедра психології та керівники баз практики, у розпорядження яких направлені студенти.

Ректор ДВНЗ «Ужгородський національний університет» для організації практики видає наказ, яким визначається база практики, до якої направляються студенти та їх кількість. Цим же наказом призначаються керівники практики від кафедри психології, затверджуються графіки здійснення контролю за її проходженням та забезпечується підготовка навчально-методичних матеріалів для її проведення.

Витяги з наказу за сім днів до початку практики направляються до відповідних баз практики.

Відповідальність за організацію, навчально-методичне забезпечення і проведення практики, а також безпосередній контроль за нею, покладається на кафедру психології та відповідальних осіб базових організацій та установ.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет» забезпечує:

1. Своєчасне прибуття студентів для проходження практики до баз практики та призначення керівників практики з числа науково-педагогічних працівників.
2. Розроблення навчально-методичного забезпечення матеріалів для проведення практики, методичних рекомендацій для керівників практики та програми практики студентів.
3. Завчасне інформування керівників баз практики про терміни проведення практики (не пізніше, ніж за місяць до початку), кількісний склад студентів та направлення переліку питань, які підлягають вивченню, і програму практики.
4. Проведення інструктажів із студентами, які направляються для проходження практики.
5. Надання студентам програми проходження практики, методичних рекомендацій щодо проходження практики.
6. Проведення всіх організаційних заходів перед виїздом студентів на практику і здійснення контролю за прибуттям студентів до відповідних баз для проходження практики.
7. Ознайомлення студентів із системою інформування про хід практики. Контроль за виконанням ними індивідуальних планів практики і визначеного розпорядку дня, своєчасність підготовки необхідної документації.
8. Проведення інструктажів з відповідальними особами на базах практики, до яких направляються студенти для проходження практики.

Керівники практики від ДВНЗ «Ужгородський національний університет» мають право:

1. Здійснювати контроль за організацією та проходженням практики студентами на відповідних базах та отримувати витяги з наказів про її організацію.
2. Ознайомлюватися з індивідуальними планами практики, перевіряти ведення щоденників і надавати студентам вказівки про внесення в них змін і доповнень до них.
3. Вивчати умови організації та проведення практики студентів, бути присутніми при проведенні інструктажів та доведенні до їх відома заходів безпеки, спостерігати виконання ними практичних дій.
4. Брати участь у підбитті підсумків виконання студентами практичних заходів.

5. Вносити пропозиції керівництву відповідних баз практики щодо заохочення керівників практики з числа безпосередніх керівників практики.

Керівники практики від ДВНЗ «Ужгородський національний університет» зобов'язані:

1. Ознайомити студентів з програмою практики, уточнити індивідуальні завдання, вивчити необхідну навчально-методичну документацію згідно з вказівками та рекомендаціями завідувача кафедри щодо проведення практики.
2. Проконтролювати підготовленість бази та об'єктів практики і вжити, за необхідності, відповідних заходів щодо їх підготовки;
3. Систематично контролювати виконання програми практики студентами згідно з індивідуальними графіками.
4. Проводити консультації для студентів з організаційних, методичних питань практики.
5. Контролювати ведення щоденних записів переддипломної практики студентів спеціальності "Практична психологія" та написання звіту.
6. Контролювати дотримання правил внутрішнього розпорядку.
7. Перевіряти звіти з практики і приймати їх захист.
8. Здійснювати методичне керівництво і надавати допомогу студентам при виконанні відповідних розрахунків.
9. Систематично інформувати кафедру про хід переддипломної практики.
10. Взяти участь у роботі комісії, призначеної завідувачем кафедри, з проведення захисту практики студентів(у вигляді диференційованого заліку).
11. По закінченні практики надати короткий письмовий звіт про результати практики і захист звітів разом з зауваженнями і пропозиціями щодо удосконалення практичної підготовки студентів.
12. Безпосередньо перед початком практики провести інструктаж з техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежної безпеки.

Керівники бази практики зобов'язані:

1. Визначити конкретні підрозділи і служби за напрямом де студенти будуть проходити практику, створити належні умови для її проведення.
2. Призначити наказом безпосередніх керівників практики з числа найбільш досвідчених працівників, рекомендованих керівництвом підрозділу, у якому планується проведення практики. Цим же наказом закріпити студентів за керівниками практики.
3. Забезпечити своєчасне інформування керівників підрозділів, до яких направлені студенти для проходження практики, про її терміни, мету та порядок організації і проведення.
4. Організувати (у разі необхідності) своєчасне оформлення і видачу студентам на період проходження практики тимчасових перепусток, які підтверджують проходження практики у конкретному підрозділі.
5. Здійснювати постійний контроль за організацією та проведенням практики, готувати пропозиції щодо її вдосконалення; підбивати підсумки та аналізувати результати практики з обов'язковим виставленням загальної оцінки. Копії підсумкових матеріалів направляти до ДВНЗ «Ужгородський національний університет».
6. Вжити заходів щодо забезпечення належних умов праці та побуту студентів під час проходження практики.

7. Припинити проходження практики та відрядити студента до ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (з письмовим повідомленням ВНЗ) у разі систематичного невиконання ним індивідуального плану, недбалого ставлення до виконання завдань проходження практики або грубого порушення службової дисципліни.

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ ЗАЛУЧАТИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАВДАНЬ, НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ПРОГРАМОЮ ПРАКТИКИ ТА ВИКОНАННЯ ЯКИХ ПОВ'ЯЗАНЕ З РИЗИКОМ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я АБО МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ДО НЕПРАВОМІРНИХ ДІЙ ЧЕРЕЗ ЇХ НЕДОСТАТНЮ ФАХОВУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ.

Керівник підрозділу, у якому студенти проходять практику, зобов'язаний:

1. Забезпечити створення належних умов для виконання програм, індивідуальних планів практики в повному обсязі та контроль за їх реалізацією.
2. Призначити керівників практики з числа найбільш досвідчених працівників, які мають відповідний кваліфікаційний рівень, достатній практичний досвід роботи, високі ділові та моральні якості.
3. Представити студентів працівникам підрозділу, роз'яснити їх правовий статус.
4. Провести інструктажі із студентами, ознайомити їх з оперативною обстановкою, завданнями і функціями підрозділу, його структурою, внутрішнім розпорядком, заходами особистої безпеки та правилами безпеки праці, тощо.
5. Проводити виховну роботу із студентами.
6. Забезпечити студентів робочими місцями, службовими бланками, літературою тощо, по можливості, створити для них необхідні побутові умови (забезпечити медичним обслуговуванням, тощо).
7. Передбачати при формуванні розпорядку робочого дня студентів час для роботи з нормативно-правовими актами (2-3 години на тиждень).
8. Щотижня розглядати питання організації та проведення практики студентів на нарадах, надавати їм допомогу у виконанні завдань, передбачених у програмі практики, готувати пропозиції щодо її вдосконалення.
9. Контролювати виконання студентами вимог програми практики, індивідуальних планів проходження практики в повному обсязі.
10. Погоджувати та надавати на затвердження керівництву звіти про підсумки проведення практики (копію звіту після затвердження надсилати до ДВНЗ «Ужгородський національний університет»).
11. Затверджувати характеристики на студентів, які пройшли практику.
12. Розробляти за узгодженням з керівництвом розпорядок дня студентів, які проходять практику.

Керівники практики від підрозділу зобов'язані:

1. Ознайомити студентів з характером і особливостями роботи психолога в підрозділі.
2. Здійснювати практичне навчання відповідно до програми практики та індивідуального плану проходження практики, при цьому проводити роботу, спрямовану на формування у студентів навичок і вмінь, які необхідні для успішного виконання поставлених завдань.
3. Вести щоденний облік та давати оцінку роботі студентів, контролювати виконання останніми індивідуального плану проходження практики, дотримання внутрішнього розпорядку, ведення щоденників тощо.

4. Вивчати рівень підготовки, ділові та моральні якості студентів, їх ставлення до роботи.
5. Узагальнювати підсумки практики та подавати звіти на погодження відповідним керівникам підрозділів.
8. Складати характеристики на студентів, подавати їх на підпис керівництву підрозділу (не пізніше ніж за три дні до закінчення практики). У характеристиці мають знайти відображення обсяг та якість виконання програми практики й індивідуального плану проходження практики, рівень підготовленості студента до виконання службових обов'язків і вміння реалізувати набуті знання на практиці; наявність навичок дотримуватися заходів особистої безпеки, складати службові документи; особисті морально-вольові якості, дисциплінованість, старанність; професійний рівень розвитку; відношення до роботи в цілому та підсумкова оцінка за практику. Характеристики направляються до ДВНЗ «Ужгородський національний університет».
6. Готувати пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики.

Студенти зобов'язані:

 1. Своєчасно прибути для проходження практики до відповідної бази практики.
 2. Ознайомитись з програмою практики і змістом робіт, які він виконуватиме, пройти на кафедрі інструктаж про порядок її проходження та інструктаж з техніки безпеки, протипожежної безпеки і виробничої санітарії (під особистий підпис) й попередження нещасних випадків, одержати від керівника практики всі необхідні документи (індивідуальні завдання, методичні рекомендації тощо).
 3. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
 4. Одержати необхідну консультацію з організаційних і методичних питань від керівника практики.
 5. Узгодити і представити для затвердження керівникові практики календарний план роботи і під час практики дотримуватись термінів його виконання.
 6. Виконувати завдання, передбачені програмою практики у визначені терміни та на початку практики скласти індивідуальний план роботи, який необхідно затвердити в керівника.
 7. Дотримуватись заходів особистої безпеки, правил охорони праці і пожежної безпеки, установленого розпорядку дня.
 8. Ознайомлюватися з нормативно-правовими актами, інструкціями, оглядами, методичними та аналітичними документами, що стосуються діяльності на відповідній базі практики, формами і методами роботи працівників психологічного забезпечення. Засвоїти типові функціональні обов'язки практичного психолога.
 9. Виконувати розпорядок дня, установлений за місцем проходження практики, дотримуватись дисципліни і правил, які діють у місці її проходження.
 10. Вести щоденник та щоденно звітувати безпосередньому керівникові практики про виконану роботу.
 11. Підготувати звіт про підсумки проведення практики за встановленою формою та подати його для погодження і затвердження.
 12. Нести відповідальність за виконану роботу.
 13. До закінчення терміну проходження практики подати на кафедру календарний план, щоденні записи переддипломної практики та звіт про проходження практики.

14. Завчасно підготувати письмовий звіт за результатами практики і захистити його на засіданні комісії.

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ виносити будь-яку конфіденційну інформацію та документи із службового приміщення відповідної бази, де проходять практику студенти.

Студенти мають право:

1. Ознайомлюватися з усіма службовими документами в обсязі завдань, визначених програмою практики та індивідуальними планами проходження практики.
2. За згодою безпосереднього керівника практики користуватися технічними та іншими засобами, наявними у відповідній базі практики.
3. Надавати керівництву бази практики та ДВНЗ «Ужгородський національний університет») пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики, а також діяльності практичних підрозділів.
4. Студент має право в разі незадоволення оцінкою чи характеристикою просити деканат перевірити звітну документацію. З причин захворювання чи інших обставин, що перешкоджають студенту успішно пройти практику, йому надається право повторного проходження без відриву від навчання (за умови надання довідки, лікарняного листа).

5. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль діяльності студентів під час практики здійснюється у двох формах: поточний контроль (відвідування студентів на базах практики) і підсумковий контроль (підсумкова конференція та звіт).

Керівники практики проводять постійний контроль за відвідуванням студентами бази практики, дотримання ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно до встановленого графіку, що фіксується студентами в щоденниках з практики. Вони також оцінюють ставлення практикантів до своїх обов'язків та їх дисциплінованість.

З метою адекватного підсумкового оцінювання практики студентів перевіряються поточні записи з виконаних пунктів програми практики, якість виконання індивідуальних завдань, а також підготовки підсумкового звіту практики. Керівник від кафедри психології має право контролювати записи у щоденнику практики.

Робота студентської групи та керівників практики, в свою чергу, контролюється завідувачем кафедри психології та навчальною частиною університету.

6. ВИМОГИ ДО ЗВІТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Загальні вимоги до оформлення звітної документації наступні. Документи оформляються акуратно, від руки (при бажанні студента вони можуть бути надруковані), мають наскрізну нумерацію сторінок. Всі аркуші повинні бути зшиті. Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку, на якій зазначаються прізвище та ім'я студента-практиканта, факультет та група; прізвища керівників від університету та бази практики; вид практики; термін проходження; назва бази практики. Кожен окремий документ повинен також починатися з титульної сторінки, на якій зазначається прізвище та ім'я студента-практиканта, факультет та група, назва документа, час та місце проведення заходу (чи збору емпіричних даних). Звітна документація обов'язково повинна містити перелік всіх документів практики із зазначеними сторінками.

У звіті про роботу студенти детально описують всю виконану під час практики роботу (наприклад, результати знайомства зі структурою та традиціями бази практики, проведені практикантом заходи, емпіричні дослідження, індивідуальні доручення, волонтерську діяльність, екскурсії тощо). В звітних документах не повинно бути дослівного переписування матеріалів баз практики (історії, методичних розробок тощо).

У випадку, коли студент проходить практику за угодою з підприємством, звіт практики може складатися індивідуально з урахуванням угоди на цільову підготовку.

Оформлення звітних документів входить в час проходження практики. Їх перевіряють і затверджують (крім щоденника) керівники практики від бази та університету.

В кінці практики керівник від бази практики кожному студентові видає письмову характеристику про його роботу, ставлення до обов'язків, дисциплінованість тощо. В характеристиці обов'язково повинна бути зазначена рекомендована оцінка за практику. Характеристику підписують керівник практики від бази (психолог) та керівник організації. Характеристику завіряють печаткою організації.

Керівник від кафедри психології про свою роботу звітується на засіданні кафедри психології. Його звіт містить наступні розділи:

ЗВІТ

**щодо керівництва переддипломною практикою
студентів спеціальності _____
_____ курсу _____ форми навчання
факультету суспільних наук**

Відповідно до наказу ректора ДВНЗ «УжНУ» мною з _____ до _____
20 _ року здійснювалося керівництво переддипломною практикою студентів у
таких установах (організаціях) _____

Всього під моїм керівництвом практику проходило _____ студентів.

Мною надані методичні рекомендації для проведення наступних емпіричних досліджень _____

Загальна характеристика та оцінка роботи студентів

Мною проведено _____ індивідуальних консультацій та _____ групових.

Підсумкова оцінка студентів за виробничу практику: 5" 4"

тГ _____
3" _____

неатестовано _____

Оцінка взаємодії та співпраці з адміністрацією бази практики _____, керівником практики від установи (організації)

Практика засвідчила, що під час психологічної підготовки студентів необхідно звернути увагу на _____

Загальні зауваження та пропозиції щодо організації та проведення переддипломної практики _____

Підпис _____

Дата _____

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

7.1. Після закінчення практики студенти подають до ДВНЗ «УжНУ» наступні документи:

- 1) індивідуальний план проходження практики (додаток 1);
- 2) щоденник практики (додаток 2);
- 3) характеристика-відгук;
- 4) звіт студента про виконання програми практики (додаток 3).

5) копія наукової статті (завірена підписом відповідального за випуск студентського наукового вісника)

Оформлення звітних матеріалів подано у додатках 1, 2, 3 як взірці.

Порядок складання звіту:

У кінці практики студент готує звіт про підсумки проведення практики обсягом до 10 сторінок, у якому зазначає:

1. Назву підрозділу, у якому вона проводилась, його стисла характеристика.
2. Результати виконання програми практики та індивідуального плану (що конкретно зроблено, які документи вивчено, відпрацьовано практичні заходи тощо).
3. Пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу та поліпшення організації і проведення практики в організаціях та установах.
4. Труднощі та недоліки, що мали місце під час проходження практики.

До звіту також додаються матеріали, що були підготовлені студентом протягом проходження практики: копії документів, довідки, плани, рішення, матеріали наочної агітації тощо.

Звіт про проходження практики містить конкретний опис виконаної студентом роботи, відомості про виконання всіх розділів програми практики та індивідуальних завдань, висновки і пропозиції, список використаної літератури. Текст звіту може містити відповідні розрахунки, пояснення, таблиці, схеми, діаграми тощо. Складений студентом звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок і бути зшитим.

Звіт перевіряє і затверджує керівник практики як від базового підприємства, так і від ДВНЗ «УжНУ».

7.2. Після закінчення переддипломної практики керівник групи (студента) від базової установи складає звіт про роботу. До звіту додаються пропозиції та матеріали, підготовлені студентом(ами)-практикантом(ами) і прийняті керівництвом для використання у практичній роботі.

Основні документи практики (індивідуальний план, щоденник, звіт про практику, пропозиції та матеріали, підготовлені студентами і прийняті для використання у практичній роботі бази практики, характеристика на кожного студента) мають бути підписані керівником бази практики і завірені печаткою.

Документи передаються викладачу, який здійснював керівництво переддипломною практикою.

Захист практики відбувається при комісії кафедри, викладачі якої були керівниками практики. Студенту, який не виконав програму практики з поважних, підтверджених документально, причин, може бути надано право для повторного проходження за індивідуальним графіком з фінансуванням всіх витрат на його

організацію та проведення фізичними чи юридичними особами за окремим кошторисом.

Студент, який не виконав програму практики з неповажних причин або за підсумками її повторного проходження, отримав незадовільну оцінку, відраховується.

7.3. Результати проходження практики оцінюються комісією (до складу комісії включаються керівники та досвідчені працівники, фахівці галузевої психологічної служби та викладачі кафедри психології з урахуванням попереднього вивчення звітних матеріалів, висновків керівників, у яких проводилася практика, доповідей студентів та їх відповідей на поставлені запитання.

7.4. Результати захисту практики відображаються в матеріалах студентів та фіксуються у відповідних документах на кафедрі.

7.5. Загальні підсумки практики і заходи щодо її подальшого вдосконалення обговорюються на підсумковій конференції, на засіданні кафедри психології, вченої ради ФСН.

7.6. Студенти, які отримали незадовільні оцінки за результатами захисту практики, до складання державних екзаменів та до захисту дипломних проєктів (робіт) не допускаються як такі, що не виконали всі вимоги навчального плану.

Студенти, які не виконали програму практики, отримали негативний висновок про якість її відпрацювання або незадовільну оцінку під час захисту практики, відраховуються з ВНЗ у встановленому порядку.

Документація з переддипломної практики має зберігатися на кафедрі протягом п'яти років (згідно чинних вимог).

Орієнтовна схема оцінювання роботи студентів - практикантів :

Формою звітності переддипломної практики є диференційований залік.

Загальна оцінка за практику - 100 балів.

65 балів - за правильне виконання індивідуальних завдань.

10 балів - за змістовну частину звіту.

5 балів - за ведення зошита-щоденника практики.

20 балів - написання наукової статті

Комісія на звітній конференції підтверджує чи не підтверджує отримані студентом бали.

Підсумки практики розглядаються на засіданні кафедри психології, де керівники подають письмовий звіт про результати практики.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	B	задовільно	
60-63	E		
35-59	PX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	P	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Айламазян А.М. Метод беседы в психологи / А.М. Айламазян.–М.: Смысл, 2011.–222 с.
2. Андрійчук І.П. Математична статистика для психологів: навчально-методичний посібник / І.П.Андрійчук. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2011.– 132 с.
3. Белый Б. И. Тест Роршаха. Практика и теория / Б.И. Белый.–С.Пб.: Дорваль, 2013.–200 с.
4. Бурлачук Л.Ф. Введение в проективную психологию / Л.Ф. Бурлачук. – К.: Ника-Центр, 2014. –128 с.
5. Бурлачук Л. Ф.Психодиагностика / Л.Ф. Бурлачук. – Спб.: Питер, 2006. – 351 с.
6. Вовченко О. А. Специфіка кризи підліткового віку осіб із порушеннями інтелектуального розвитку /О.А. Вовченко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, червень 2021. – №13. – С. 30–38.
7. Галян О.І. Експериментальна психологія: навчальний посібник / О.І. Галян, І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2012. – 400 с.
8. Гуцуляк О. П. Психологічні особливості професійного самовизначення в юнацькому віці в осіб з обмеженими можливостями /О.П. Гуцуляк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, червень 2021. – № 13. – С. 53–57.
9. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. [Текст] /Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
10. Ільїна Н. М. Конфлікти в загальноосвітній школі : навч. посібник / Н. М. Ільїна. – Суми : Університетська книга, 2017. – 183 с.
11. Корольчук М.С. Психодиагностика: навч. посіб для вузів / М.С. Корольчук, В.І. Осьодло. – К.: Ельга Ніка-Центр. – 2004. –400 с.
12. Корміло О.М. Основи науково-психологічних досліджень: навчально-методичний посібник / О.М. Корміло. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2012. – 234с.
13. Кривоніс Т. Г. Теорія та практика особистісної психотерапії : монографія / Т.Г.Кривоніс. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2012. – 280 с.
14. Максименко С. Д. Практикум із групової психокорекції : підручник / С.Д. Максименко, О.О. Прокоф’єва, Я.В. Цехмістер, О.В. Кочкурова. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2015.– 752 с.
15. Максименко С. Д. Адаптація психодіагностичних методик: шкала досвіду агресивних впливів, шкала професійної автономності та шкала професійної мобільності / С. Д. Максименко, О. М. Кокун, Є. В. Тополов // Практ. психологія та соц. робота. – 2011. – №3. – С. 25 - 31.
16. Максименко С.Д. Загальна психологія: навчальний посібник / С.Д. Максименко. –К.: ЦУЛ, 2010. – 272 с.
17. Митник О. Я. Психологічне консультування: навч. – метод. посібник / О.Я. Митник, І.В. Томаржевська. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2016. – 128 с.

18. Моргун В. Ф. Основи психологічної діагностики: навч. посібник / В.Ф. Моргун, І.Г. Тітов. – 3-є видання. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2013. – 464 с.
19. Наконечна М.М. Допомога іншому: психологічні аспекти: монографія / М.М. Наконечна. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2012. – 184 с.
20. Немеш О. М. Практична психологія віртуальної реальності: монографія. / О.М. Немеш. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2015. – 320 с.
21. Немеш О. М. Інтернет-технології в психологічній практиці: посібник / О.М. Немеш. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2014. – 256 с.
22. Павелків Р.В. Вікова психологія: [підручник]/ Павелків Р.В. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
23. Самошкіна Л. М. Психодіагностика: навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом /Під ред.чл.-кор. АПН України, професора Е. Л. Носенко. – Д.: Вид-во ДНУ, 2018. – 448 с.
24. Скок А. Г. Психологічна служба освіти: навч. посібник / А.Г. Скок, І.М. Ющенко. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2013. – 240 с.
25. Строяновська О. В. Психологічна служба в системі освіти: практикум з навчального курсу для практичних психологів: навч. посіб. / О.В. Строяновська. – К. : Каравела, 2010.– 176 с.
26. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології: навч. посібник / Л.Г. Терлецька. – 2-е видання. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2017. – 128 с.
27. Терлецька Л. Г. Тілесно-орієнтований тренінг : навч. посібник / Л.Г. Терлецька. – Вид. 2-ге. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2017. – 104 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник практики від підприємства

(посада)

(звання)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(дата)

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

проходження практики студентом

(№ групи, найменування ВНЗ)

(прізвище, ініціали)

(місяць, рік)

№ з/п	Заплановані заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання	Підпис безпосереднього керівника практики
1				
2				
3				
4				
5				

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(дата)

Студент

Міністерство освіти і науки України Державний вищий навчальний заклад «
Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра психології

ЩОДЕННИК практики

Термін проходження
з _____ 20 року
по _____ 20 року

Виконав(ла) :
Студент (ка) _____ курсу
денного(заочного) відділення
спеціальність _____
П.І.Б.

Керівник практики
Зміст щоденника

<i>Дата</i>	<i>К-сть годин</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Короткий зміст роботи</i>	<i>З ким проводилася</i>	<i>К- сть осіб</i>

Продовження додатка 2
**Міністерство освіти і науки України Державний вищий
навчальний заклад « Ужгородський національний
університет» Факультет суспільних наук Кафедра психології**

ЗВІТ

**про проходження переддипломної практики на базі
(назва установи , закладу, де проходила практика)**

Термін проходження

з _____ 20_року

по _____ 20__року

Виконав (ла) : студент(ка) _____ курсу денного(заочного) відділення

П.І.Б.

Керівник практики

Зміст звіту:

- 1. Опис виконаної студентом роботи, а також відомості про виконання всіх завдань практики, включаючи індивідуальні завдання.***
- 2. Зауваження, пропозиції та побажання щодо організації практики.***
- 3. Висновки про практику, її доцільність та результативність.***